

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kahvia ja onnistumisen kokemuksia

Vapaaehtoistyö ja sen motiivit Jelmu ry:ssä

Anna-Liisa Komppula

Kulttuurituotannon koulutusohjelma 240 op

12/2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Anna-Liisa Komppula	Sivumäärä 36 ja 1 liitesivu
Työn nimi Kahvia ja onnistumisen kokemuksia – Vapaaehtoistyö ja sen motiivit Jelmussa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Molla Walamies, Hannu Sirkkilä	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Jyväskylän Elävän Musiikin Yhdistys Jelmussa	
Tiivistelmä Jyväskylän Elävän Musiikin Yhdistys Jelmussa ry järjestää tiloissaan noin 130 elävän musiikin tilaisuutta vuodessa. Jelmussa ry:n toiminta perustuu vapaaehtoistoimintaan ja Jelmussa on noin 100 vapaaehtoistyöntekijää. Vapaaehtoistyötä määritellään siten, että se on tavallisten ihmisten tiedoin ja taidoin tehtävää toimintaa. Jelmussa ry toimii kolmannella sektorilla Jyväskylässä. Työni tavoitteena on selvittää Jelmussa ry:n vapaaehtoistyöntekijöiden motiiveja toimia yhdistyksessä sekä poimia ajatuksia ja kehitysideoita, joista olisi apua yhdistykselle tulevaisuudessa sen kehittäessä toimintaansa. Haastattelin työhöni viittä Jelmussa ry:n vapaaehtoistyöntekijää teemahaastattelun menetelmällä valmiiksi laadittujen kysymysten avulla. Haastateltavat valittiin siten, että kaikki ovat erilaisia, jolloin saadaan mahdollisimman erilaisia näkökulmia, ajatuksia ja ideoita. Myös toiminnassa mukana olon motiivien selvittäminen on tärkeää, jotta saadaan tietoa, miten ottaa huomioon erilaisista syistä ja motiiveista työskentelevät vapaaehtoistyöntekijät. Jelmussa ry:n toiminta on riippuvainen sen vapaaehtoistyöntekijöistä, jonka vuoksi vapaaehtoistyöntekijöiden sitouttaminen ja sitä kautta toiminnan vakiinnuttaminen on tärkeää.	
Asiasanat vapaaehtoistyö, vapaaehtoistyöntekijä, kolmas sektori, tapahtumatuottaminen, teemahaastattelu	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Anna-Liisa Komppula	Number of Pages 37
Title Coffee and experiences of success – Voluntary work and its motives in Jelmu ry	
Supervisor(s) Molla Walamies, Hannu Sirkkilä	
Subscriber and/or Mentor Jyväskylän Elävän Musiikin Yhdistys Jelmu ry	
Abstract Jyväskylän Elävän Musiikin Yhdistys Jelmu ry organizes about 130 live music events per year. The function of Jelmu ry is based on voluntary work and there are about 100 active volunteers. Voluntary work is work done by ordinary people with ordinary skills and knowledge. Jelmu ry functions on the third sector in Jyväskylä. The goal of this study is to find out the motives of volunteers in Jelmu ry. And to find thoughts, ideas and ways to develop the organisation. I interviewed five of Jelmu ry's volunteers with a themed interview. I had beforehand prepared questions for the interview. I chose the people to be interviewed and tried to pick different kinds of people with different motives and different perspectives. Jelmu ry doesn't function without its volunteers. This is the reason why it is very important to get the volunteers to commit to the organisation and to get its functions steady.	
Keywords voluntary work, volunteer, third sector, event production, theme interview	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 JELMU RY JA VAPAAEHTOISTYÖ	5
2.1 Jelmu ry:n toiminta ja historia	6
2.2 Vapaaehtoistyö Jelmu ry:ssä	7
2.3 Vapaaehtoistyö Suomessa	9
2.4 Motiivit ja osallistaminen	13
2.5 Kolmas sektori	15
3 AINEISTON HANKINTA JA TOTEUTUS	16
3.1 Menetelmät	16
3.2 Teema-alueet ja haastattelukysymykset	18
3.3 Teemahaastattelut ja haastattelutilanteiden arviointi	20
4 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	21
4.1 Erilaiset vapaaehtoistyöntekijät	21
4.2 Toiminnassa aloituksen motiivit	22
4.3 Toiminnassa mukana olon motiivit	24
4.4 Yhteisön merkitys	27
4.5 Kehitysalueet ja -ideat	30
4.6 Palautteen tarkastelu	33
4.7 Pohdinta	33
5 VAPAAEHTOISTYÖ JELMU RY:SSÄ TULEVAISUUDESSA	34
LÄHTEET	36
LIITE	37

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä käsittelen vapaaehtoistyötä Jelmu ry:ssä yhdistyksen omien vapaaehtoistyöntekijöiden kautta. Jelmu ry on lyhenne Jyväskylän Elävän Musiikin Yhdistys Jelmu ry:stä, joka on kolmannella sektorilla Jyväskylässä toimiva yhdistys. Se tuottaa elävän musiikin tapahtumia Tanssisali Lutakko -nimisessä rakennuksessa Jyväskylässä. Yhdistys toimii vapaaehtoistyön voimin.

Työssäni esittelen Jelmu ry:n ja avaam kätteitä vapaaehtoistyö ja kolmas sektori. Työni keskeinen materiaali on viidelle Jelmu ry:n vapaaehtoistyöntekijälle toteuttamani teemahaastattelu. Joka käsittelee itse vapaaehtoistyötä ja sen kehittämistä. Tavoitteenani on esitellä Jelmu ry:n erilaisia vapaaehtoistyöntekijöitä, heidän motiivejaan ja toiveitaan toiminnan kehittämiseen.

Työni tavoitteena on myös toimia Jelmu ry:n vapaaehtoistyöntekijöiden mielipiteiden esille tuojana ja antaa saamani palautteen pohjalta kehitysideoita ja herättää ajatuksia vapaaehtoistyöstä.

2 JELMU RY JA VAPAAEHTOISTYÖ

Jelmu ry on lyhenne Jyväskylän Elävän Musiikin Yhdistyksestä. Jelmu on ideologialtaan sitoutumaton vapaaehtoisjärjestö. Se on myös yleishyödyllinen ja voittoa tavoittelematon. Jelmun tehtävänä on järjestää elävän musiikin tapahtumia rock-klubillaan monipuolisesti kaikenikäisille musiikin ystäville. Vuosittain Jelmu ry järjestää tiloissaan noin 130 tilaisuutta, joihin osallistuu noin 40 000 elävän musiikin ystävää. Tapahtumista 90 % on sallittuja myös alle 18-vuotiaille (Jelmu ry:n toimintakertomus 2007). Jelmu pyrkii järjestämään paljon tapahtumia erityisesti alaikäisille, sillä Jyväskylässä alaikäisten mahdollisuudet kokea elävää musiikkia ovat melko rajalliset. Tämä johtuu siitä, että yhtyeet esiintyvät

pääasiassa ravintoloissa. Alaikäiset ovatkin Jelmulle tärkeä kohderyhmä, sillä jos he nauttivat toiminnasta nuorina, kävijäkunta saattaa olla turvattu seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi. Nyt aikuiset ihmiset tuskin enää kymmenen vuoden päästä jaksavat vaivautua, toki poikkeuksia on.

Jelmu toimii Tanssisali Lutakko - nimisessä rakennuksessa osoitteessa Schaumaninkatu 3. Rakennuksen omistaa Schaumaninkadun Leipomokiinteistö Koy, jossa Jelmu on suurin osakas. Kiinteistössä on vuokralla muitakin yhdistyksiä. Esimerkiksi YAD, joka tekee huumeiden vastaista järjestötyötä nuorten parissa ja tanssitoimintaa harjoittava Isoon Tanhuujat. Muun muassa YAD:n kanssa Jelmu tekee myös yhteistyötä esimerkiksi päihteettömien keikkojen muodossa. Jelmu ry:lle on tärkeää verkostoituminen ja yhteistyön tekeminen muiden yhdistysten ja tahojen kanssa niin paikallisesti, kuin valtakunnallisesti.

Tärkein tavoite Jelmu ry:llä on tarjota monipuolisesti elävän musiikin tapahtumia Jyväskylän ja lähialueiden asukkaille. Jelmu ry on toiminnassaan pyrkinyt yhteiskunnallisen vastuun kantamiseen. Tämä näkyy toimintatapojen muodostamisessa, jossa ekologisten ja sosiaalisten aspektien huomioonottaminen on merkittävä kriteeri.

Vaikka Jelmu tällä hetkellä onkin arvostettu ja hyvin toimeentuleva yhdistys, se ei ole unohtanut kuinka vaikea on päästä alkuun. Siksi Jelmu onkin mukana tukemassa monia pieniä keskisuomalaisia festivaaleja (Sara-rock, Naamat). Tämä näkyy esimerkiksi työvoimana, jolloin suuri osa vapaaehtoisista lähtee talkoohengessä rakentamaan ja työskentelemään näille festivaaleille. Vastavasti Jelmu on saanut mahdollisuuden pitää omaa info-pistettään näillä festivaaleilla. Mielestäni tämä osoittaa juuri sitä reilua henkeä, yhteistyötä ja molemminpuolista avunantoa, joka pitäisi vallita samaa asiaa ajavien kesken.

2.1 Jelmu ry:n toiminta ja historia

Jelmu saa tulonsa pääsääntöisesti lipunmyynnistä ja anniskelutoiminnasta. Jelmu on yleismaallinen yhdistys, jolloin sen ei tarvitse maksaa veroja (Jelmun toimintakertomus 2007). Jelmu ei saa minkäänlaisia avustuksia tai apurahoja kaupungilta vaan toimii täysin omaehtoisesti, toisin kuin esimerkiksi Helsingin Elmu ja Nosturi, jotka saavat kaupungilta tukea. Lutakon remontointiin Jelmu sai kaupungilta pienen avustuksen, mutta se oli budjetoitu tarkalleen kiinteistön korjaukseen, ei iltatoimintaan.

Talossa toimii, kuten aiemmin mainitsin, muitakin toimijoita vuokralla, jolloin heiltä kertyy myös jonkin verran vuokratuloja. Vuokratulot menevät pääasiassa suoraan kiinteistön huoltoon, korjauksiin ja ylläpitämiseen, kuten lämmitykseen, ilmastointiin ym. Koska Jelmu on yleishyödyllinen ja voittoa tavoittelematon yhdistys, se ei hae voittoa, vaan pyrkii vain kattamaan menot ja palkkakulut. (Jelmu ry:n toimintakertomus 2007.)

Tietynlaisena uhkana organisaation toiminnalle on se, että yhdistys pyörii loppujen lopuksi vain muutaman palkallisen ihmisen voimin. Jos nämä henkilöt päättäisivät jättää Jelmun toiminnan, niin menisi varmasti jonkin aikaa ennen kuin yhdistys olisi takaisin vakaasti jaloillaan, jollei paikkaajia olisi heti tiedossa.

Vuonna 2002 Jelmun toiminta tai ainakin toimitilat olivat vaakalaudalla. Tanssitalo Lutakko joutui purku-uhan alle, kun Lutakonniemen aluetta alettiin kehittää asuin- ja liikekortteliksi. Jyväskylän kaupunginhallitus päätti kuitenkin 17.11.2003 pelastaa kaupunkikulttuurillisesti tärkeän kohteen asemakaavamuutoksella. Vuonna 2005 alussa käynnistettiin peruskorjaus, joka valmistui saman vuoden joulukuussa. Kunnostus toteutettiin pääosin kokonaan vapaaehtoisvoimin ja sen yhteydessä Lutakkoon rakennettiin lisää harjoitustilaa muusikoille, työhuoneita taiteilijoille, teatteri, joogasali ja toimistotilat YAD ry:lle.

2.2 Vapaaehtoistyö Jelmu ry:ssä

Jelmussa on viisi palkallista työntekijää ja noin 100 vapaaehtoista, joista aktiivisia on noin 50. Toiminnanjohtajana toimii Jonna Paananen, joka on varsinkin median näkökulmasta Jelmun johtohahmo. Tosiasiassa asioista päättää kuitenkin koko Jelmun hallitus, jonka puheenjohtajana toimii John Pajunen. Hallitus koostuu neljästä jäsenestä ja puheenjohtajasta. Hallitus päättää suurimmista taloudellisista asioista, kuten menoista, hankinnoista ja veroasioista. (Jelmu ry:n toimintakertomus 2007.)

Arkisemmista asioista, vapaaehtoisista, arkipäivän ongelmakohdista, ideoista ja yleisestä toiminnasta keskustelee ja päättää puolestaan Jelmun valtuusto. Valtuustoon kuuluu kahdeksan jäsentä, puheenjohtaja ja kahdeksan varajäsentä. Puheenjohtaja valmistelee esityslistan ja jokaisessa kokouksessa valitaan erikseen sihteeri. Valtuuston yhtenä tehtävänä on toimia äänitorvena vapaaehtoisten ja hallituksen välissä. Jelmun taiteellisena johtajana ja promoottorina toimii Matti Salmela, joka näin ollen päättää esiintyvät yhtyeet ja musiikillisen tarjonnan.

Jelmun toiminta perustuu periaatteessa täysin vapaaehtoistoiminnalle, eli vapaaehtoisten kiinnostus ja halu olla mukana toiminnassa on suuri edellytys Jelmun toiminnan jatkuvuudelle. Tavallisessa työllässä palkallisia on töissä vain muutama, mukaan lukien illan vastaava, joka hoitaa ja huolehtii illan esiintyjään liittyvät asiat. Suurin osa muista töistä, kuten järjestyksenvalvonta, narikka ym. ovat vapaaehtoisten hoidossa. Iltaa kohti tarvitaan keskimääräisesti noin kymmenen vapaaehtoista. Etukäteen tiedetään suurin piirtein, paljonko illalla tulee asiakkaita ennakkomyynnin perusteella, joten tämä vaikuttaa vaadittavan työvoiman määrään. Lisäksi myös iltojen tyylit vaikuttavat, esimerkiksi hip hop -illoissa tarvitaan normaalisti hieman enemmän työntekijöitä, sillä nuoret ovat levottomampia ja varsinkin ulos tarvitaan hyvä valvonta konfliktien välttämiseksi.

Jelmu on panostanut paljon vapaaehtoisiansa, jotta heistä on mukava osallistua vapaaehtoistoimintaan ja hyvä ilmapiiri tarttuu ja houkuttelee asiakkaita. Jelmu järjestää vapaaehtoisilleen erilaista aktiviteettiä, kuten esimerkiksi pikkujouluja ja saunailtoja. Poikkeuksetta vapaaehtoiset ovatkin olleet hyvin tyytyväisiä, se taas näkyy myös vapaaehtoisiksi hakevien suuressa lukumäärässä. Vapaaehtoisia on tällä hetkellä noin 100, joista osa aktiivisempia kuin toiset. Jelmuun

otetaan jatkuvasti yhteyttä innokkaiden vapaaehtoiseksi haluavien taholta. Uusia vapaaehtoisia koulutetaan toimintaan mukaan kerran vuodessa, noin 10 henkilöä kerrallaan.

Jelmun jäseneksi voi liittyä myös olematta vapaaehtoisena. Jelmun jäsenyydellä saa alennusta tapahtumista ja joihinkin pääsee ilmaiseksi. Jäsenyys on voimassa liittymisvuoden loppuun asti.

Jelmusta ja sen työntekijöistä huokuu ammattitaito ja kiintymys omaan työpaikkaansa. Vaikka Jelmulla ei ole mahdollisuutta maksaa suuria palkkoja työntekijöilleen, se on jokaisen työläisen oma hengen tuote, sillä Jelmussa on jokaisella mahdollisuus vaikuttaa ja asioista keskustellaan ja päätetään yhdessä. Työympäristö on mukava ja yhteishenki hyvä. Tämä puolestaan vaikuttaa asioiden jouhevaan hoitumiseen. Jelmu on kuitenkin järjestänyt elävän musiikin tapahtumia jo niin kauan, että asioiden hoitamiseen on muodostunut rutiini ja myös työntekijät ovat tietoisia omasta maineestaan ja arvostuksesta heitä kohtaan. Tämä näkyy siinä, että asioista voidaan aina keskustella, mutta sopimuksista pidetään kiinni, oli toinen osapuoli sitten mikä yhtye tai taho tahansa. Koska yhdistys on hoitanut asiansa hyvin vuosien ajan, se on saavuttanut aseman, jolloin sen ei tarvitse todistella kyvykkyyttään ja Lutakkoon tulee paljon tarjouksia itse esiintyjien suunnalta.

Vaikka työntekijät ovat joiltain osin vaihtuneet, talosta löytyy silti aina joku, joka on kohdannut vastaavan tilanteeseen aiemmin ja osaa auttaa. Myös Jelmun työntekijöistä suuri osa on alansa ammattilaisia, esimerkiksi monet vapaaehtoisistakin työskentelevät tahoillaan muun muassa ravintola- ja turvallisuusalalla oman kokemusta ja alan koulutuksen. Tämä on Jelmulle suuri vahvuus tapahtumia järjestettäessä.

2.3 Vapaaehtoistyö Suomessa

Suomalaisista joka kolmas tekee vapaaehtoistyötä ja he käyttävät aikaansa vapaaehtoistoimintaan lähes 18 tuntia kuukaudessa. Kansainvälisessä vertailussa

suomalaisten vapaaehtoistoiminnan osallistumisaktiivisuus on korkeampaa kuin useiden muiden maiden. (Yeung 2003.) Lähes puolet suomalaisesta vapaaehtoistoiminnasta tehdään kulttuurin ja urheilun parissa (Hakkarainen).

Vapaaehtoistyön määritelmässä korostetaan, että vapaaehtoistyötä tehdään tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin, heidän omaa elämäkokemustaan ja persoonallisuuttaan hyödyntäen (Mykkänen-Hänninen 2007, 9). Tämä on tärkeä lähtökohta Jelmun vapaaehtoistyössä.

Vapaaehtoistyöntekijöitä on paljon ja kaikki ovat hyvin eri lähtökohdista lähteneet mukaan toimintaan. Yhdeksi yhteiseksi mielenkiinnon kohteeksi voidaan katsoa musiikin, onhan Jelmu ry:n toiminta elävän musiikin tapahtumien tuottamista. Musiikki on itsessään niin laaja käsite, ettei sen perusteella voida sanoa, että kaikki musiikista kiinnostuneet olisivat jollain tavalla samanlaisia tai – henkisiä. Toiminnassa on mukana myös muista syistä mukana olevia vapaaehtoistyöntekijöitä. Syinä voi olla esimerkiksi vapaaehtoistyö itsessään, järjestyksenvalvonta tai järjestötoiminta kolmannella sektorilla. Jelmun toiminnassa on elintärkeää erilaisten ihmisten kanssa toimeen tuleminen, ja ihmisten eri persoonallisuuden ja erilaisuuden kunnioittaminen.

Erilaisuudessa on etuna eri persoonien ja erilaisten ihmisten mukanaan tuomat taidot ja tiedot. Kun vapaaehtoisjärjestössä on useita, monenlaisia eri aloilla työskenteleviä ihmisiä, saattaa ”oman talon sisältä” löytyä taitoa mitä yllättävimpiin tilanteisiin remontointityöstä autonkorjaukseen, kukka-asetteluun ja graafiseen suunnitteluun. Jelmu ry:n vapaaehtoistoiminnassa jokaista kannustetaan olemaan oma itsensä ja ihmisten ja persoonien erilaisuutta pidetään rikkautena. Tämän toivotaan myös madaltavan kynnystä uusille vapaaehtoistyöntekijöille tulla mukaan toimintaan. Ei ole muuttia, johon pitäisi sopia tai olla tietynlainen, tietyllä taustalla ja tietyillä taidoilla. Kaikki ovat tervetulleita.

Jelmu ry:n vapaaehtoiset ovat hyvin eri-ikäisiä, eri taustoista, eri kulttuureista ja uskonnoista. Vapaaehtoistyöntekijät tekevät kaikki samoja töitä yhdessä. Statuksella muussa elämässä, kuten työelämässä, ei ole merkitystä. Kaikki aloittavat samasta pisteestä ja ovat vapaita tekemään heille mielekkäitä töitä ja tuomaan omaa osaamistaan organisaatioon.

Vapaaehtoistyö ei ole ollut vain yksittäisten ihmisten ”sankaritekoja”, vaan myös tavallisten kansalaisten arkea. Talkoot ovat yksi suomalaisen vapaaehtoistoiminnan erityispiirre. Suomalaiseen historialliseen perintöömme kuuluu tarttua yhdessä toimeen, yhdistää voimat yhteisen hyvän saavuttamiseksi. (Raninen, Raninen, Toni & Tornaesus 2008, 22.)

Jelmu ry:ssä on vahva me-henki. Tämä johtuu luultavasti siitä, että erittäin suuri osa yhdistyksessä työskentelevistä on palkattomia vapaaehtoistyöntekijöitä, eli samalla viivalla. Jelmussa kaikki mahdollinen pyritään tekemään itse, talkoovoimin, samoilla päämäärillä. Tämä mahdollistaa suuretkin projektit, sillä osallistuvuus on korkea. Esimerkkeinä muun muassa Tanssisali Lutakon peruskorjaus talkoovoimin ja isojen festivaalien järjestäminen ympäri Suomea vuosittain.

Nykyaikana vapaaehtoistoimintaa hyödynnetään monissa järjestöissä. Vapaaehtoistyö on kuulunut kiinteästi muun muassa urheiluseurojen, harrastus- ja kulttuurijärjestöjen toimintaan. (Mykkänen-Hänninen 2007, 9.) Kulttuurialalla vapaaehtoistyötä on paljon ja sitä hyödynnetään laajasti tuomaan työvoimaa. Yleensä vapaaehtoistoiminta on kuitenkin projektiluontoista. Nuorisokulttuuriin ja musiikin alalla toimiva Jelmu ry tarjoaa tästä poiketen vakituista, vuoden ympäri tarjolla olevaa vapaaehtoistoimintaa, jossa voi olla mukana niin kauan ja niin usein, kun haluaa. Omalla aktiivisuudella voi määritellä kuinka paljon aikaansa ja energiaansa toimintaan käyttää.

Yksilön halu auttaa toista ja kantaa sosiaalista vastuuta kanssaihmisistään on arvokas voimavara, jota hyödynnetään monin tavoin. Vapaaehtoistyön ainutkertaisuus perustuu sosiaalisen huolenpidon kulttuuriin ja ihmisten keskinäiseen välittämiseen yli esimerkiksi perhe- ja sukurajojen. (Mykkänen-Hänninen 2007, 5.)

Vapaaehtoistyöllä on kaksi yhteiskunnallista tehtävää. Vapaaehtoistyö tarjoaa osallistumismahdollisuuksia kansalaisille. Osallisuus vahvistaa sidettä yksilön ja yhteiskunnan välillä ja ehkäisee näin osaltaan esimerkiksi syrjäytymistä. Samalla vapaaehtoistyö tarjoaa hyvinvointiyhteiskunnan palvelujärjestelmään lisäresurssia ja työpanosta. (Mykkänen-Hänninen 2007, 6.)

Jelmu ry:n toimintaan tulee mukaan paljon ns. syrjäytymisuhan alla olevia henkilöitä, kuten esimerkiksi pitkäaikaistyöttömiä, jotka kaipaavat elämäänsä sisältöä. Vapaaehtoistoiminnan kautta elämään on mahdollisuutta saada rytmiä sekä mielekästä tekemistä ja mahdollisuuksia osallistua oman kiinnostuksen mukaan.

Yleishyödyllisellä yhdistyksellä, joka ei pyri tekemään voittoa, on aina rajalliset taloudelliset mahdollisuudet esimerkiksi työntekijöiden palkkauksiin. Yhdistyksessä onkin vain muutama palkallinen työntekijä. Vähäisten palkallisten työntekijöiden ja säännöllisen toiminnan vuoksi työvoiman tarve muualta on suuri. Jelmu ry:n toimesta järjestetään elokuusta toukokuuhun noin 2-4 elävän musiikin tapahtumaa viikossa. Vapaaehtoistyöntekijät ja heidän työpanoksensa ovatkin korvaamattomia ja ehdoton edellytys Jelmun toiminnalle ja sen jatkuvuudelle.

Vapaaehtoistyössä ei ole kyse pelkästä toiminnasta, vaan myös vahvasti sen taustalla vaikuttavista arvoista (Mykkänen-Hänninen 2007, 11). Jelmu ry:n toimintaa ohjaavat tietyt arvot. Näitä ovat kulttuurin arvostus, sen tärkeyden ymmärtäminen sekä ekologiset arvot. Samoin kuin myös humanistiset arvot kuten tasa-arvo ja suvaitsevaisuus, toisen kunnioittaminen ja hyväksyminen sellaisen kuin on. Nämä arvot käyvät ilmi yhdistyksessä työskennellessä melko pian. Nämä ovat arvoja, joita kaikki vapaaehtoistyöntekijät ja palkalliset työntekijät kunnioittavat ja sanattomasti hyväksyvät tullessaan toimintaan mukaan. Jokainen saa toki elämässään noudattaa niitä arvoja, joita haluaa, mutta Jelmu ry:n nimen alla toimiessa noudatetaan sen hyväksi koettuja arvoja.

Yhteisöllisyys ja osallisuus nousevat usein esiin vapaaehtoistyötä tarkasteltaessa. Järjestön näkökulmasta vapaaehtoistyöntekijän sitouttaminen ja sitoutuminen on tärkeää toiminnan ylläpitämisen ja jatkuvuuden kannalta. (Mykkänen-Hänninen 2007, 63.)

Koska Jelmu ry ei ole taloudellisesti vauras yhdistys, eikä sillä ole mahdollisuuksia palkata useita työntekijöitä vakituiseen työsuhteeseen, on vapaaehtoistyöntekijät tärkeä ja arvokas vara, mitä ilman yhdistys ei voisi toimia. Tämän

vuoksi vapaaehtoistyöntekijöiden sitouttaminen toimintaan on tärkeää. Yhdistyksen toiminta ei jatkuisi, eikä sitä olisi ilman vapaaehtoistoimintaa.

Vapaaehtoistyössä korostuu yhteisöllisyyden merkitys. Vapaaehtoistyön toimintaympäristöjä voidaan pitää rakenteellisen yhteisöllisyyden areenoina. Vapaaehtoistyössä sitoutuminen on kiinnittymistä toimintaan sekä työyhteisöön. (Mykänen-Hänninen 2007, 63.)

Jelmu ry:n toiminnassa pyritään sitouttamaan vapaaehtoistyöntekijät toimintaan ja yhteisöön mahdollisimman vahvasti. Tämä tapahtuu vastaanottavan ja hyväksyvän ilmapiirin lisäksi kaikkien yhteisellä toiminnalla ja virkistäytymisellä, joka yhdistää vapaaehtoisia toisiinsa, sekä vapaaehtoisia ja palkallisia työntekijöitä.

Yhdistysten vapaaehtoistoiminnalla on koettu olevan tärkeä merkitys kansalaisten osallistamisessa, josta on Euroopan Unionin hankkeiden myötä tullut vakiintunut osa suomalaisen sosiaalipolitiikan käytäntöjä (Siisiäinen 2002, 91).

Jelmu tarjoaa Jyväskylässä matalan kynnyksen osallistavaa toimintaa ja tätä kautta herättää mahdollisesti ajatuksia myös muunlaisesta kansallisesta osallistumisesta.

2.4 Motiivit ja osallistaminen

Tutkija Anne Birgitta Yeung on luonut vapaaehtoistoimintaan motivoivien tekijöiden timanttimallin, jossa osallistumisella on neljä ulottuvuutta. Ensimmäisenä saaminen-antaminen. Ihmiset pitävät toimintaa antoisana ja kokevat sen lisäävän omaa hyvinvointiaan ja toiseksi ihmiset kokevat olevansa avuksi ja lisäävänsä muiden hyvinvointia. Toisena ulottuvuutena on jatkuvuus-uutuus. Toimintaa tarjoaa ihmisille mahdollisuuden esimerkiksi jatkaa työssä opittujen taitojen käyttöä ja toiseksi tilaisuuden oppia uutta ja saada uusia haasteita. Seuraavana on etäisyys-läheisyys. Toimintaa pidetään sopivan epämuodollisena, epäsystemaattisena ja ajankäytön kannalta joustavana ja silti toiminta antaa ihmisille

mahdollisuuden tuntee kuuluvansa ryhmään, keskustella muiden kanssa ja tutustua uusiin ihmisiin. Viimeisenä ulottuvuutena on pohdinta-toiminta. Toiminnassa voi pohtia omia arvojaan ja käydä arvokeskusteluja muiden kanssa ja vastaavasti toiminta tarjoaa mahdollisuuden toteuttaa käytännössä arvoja ja tehdä jotain konkreettista. (Raninen ym. 2008, 9.)

Jelmu ry:ssä edellä mainittu timanttimalli näkyy hyvin selkeästi. Saaminen ja antaminen näkyvät niin, että Jelmun toiminta on monipuolista ja siitä löytyy monelle mieleisiä ja tyydyttäviä puolia, mutta vapaaehtoistyöntekijät ovat myös tietoisia omasta korvaamattomuudestaan ja heihin kohdistuvasta tarpeesta, jolloin työstä saa tunteen, että on avuksi ja tarpeellinen.

Toisena on jatkuvuus ja uutuus. Monet Jelmun vapaaehtoistyöntekijät ovat saattaneet tehdä samantyyllisiä hommia muussa elämässään, kuten työelämässä. Esimerkkinä anniskeluun tai järjestyksenvalvontaan liittyvät työt, jolloin on mahdollista käyttää taitojaan ja tietoaan myös vapaaehtoistyössä. Toisaalta myös Jelmu ry:n vapaaehtoistoiminta on hyvin ainutlaatuista ja se tarjoaa kaikille toimintaan mukaan tuleville jotain uutta. Toimintaan tulee mukaan myös vapaaehtoistyöntekijöitä, jotka eivät ole koskaan tehneet mitään Jelmun toimintaan liittyvää tai sen sisältämää aiemmin, jolloin koko toiminta kaikkine eri osa-alueineen on uutta ja haasteellista.

Kolmantena ulottuvuutena on etäisyys ja läheisyys, jotka näkyvät ehkä selkeimmin Jelmun toiminnassa pitkään mukana olleelle. Toimintaan tullaan mukaan ja siinä ollaan mukana, koska toiminta on niin omaehtoista. Voi tulla töihin silloin, kun se itselle ja aikataululle sopii. Toiminta on säännöllistä ja sitä on usein, eli vaikka joku ilta jäisikin väliin voi tulla seuraavana iltana, tai seuraavana viikonloppuna uudelleen. Toiminnassa on kuitenkin läsnä vahvana mehenkisyys ja tiivis yhteisö imaisee helposti sisäänsä, jolloin toiminnasta tulee läheistä ja henkilökohtaista. Enemmän kuin harrastus, jopa elämäntapa. Yhteisön sisältä löytää uusia tuttuja, ystäviä ja jopa seurustelukumppani, jonka kanssa jakaa Jelmu -henki.

Viimeisenä on pohdinta ja toiminta. Jelmun toiminta pohjaa tiettyihin edellä mainittuihin arvoihin, joiden pohjalta toiminnassa mukana ollessaan voi pohtia ja

punnita omia arvojaan ja toimintaansa, sekä keskustella erilaisia arvoja omaavien ihmisten kanssa ja näin oppia eri näkökantoja ja suvaitsevaisuutta erilaisuutta kohtaan. Toisaalta yhtenä Jelmun arvoista on myös toiminnallisuus ja se että asiat hoidetaan. Itse elävän musiikin toiminta on hyvin konkreettista tekemistä, jolloin voi laittaa "aivot narikkaan" ja suorittaa oman tehtävänsä.

Aktiivisessa ja elävässä kansalaisyhteiskunnassa ihmiset ja ryhmät muodostavat vuorovaikutuksen, luottamuksen ja arvostuksen sävyttämän sosiaalisten suhteiden verkoston. Verkoston jäsenyys, osallistuminen, yhteisöllinen toiminta ja jakaminen palkitsevat ja tuottavat ihmisille sosiaalista pääomaa. (Raninen ym. 2008, 37.)

Ihminen on sosiaalinen olento, joten kuuluminen johonkin tai jäsenyyden tunne yhteisössä voidaan ajatella yhdeksi elämän edellytykseksi (Raninen ym. 2008, 37). Tähän liittyy voimakkaasti aiemmin käsittelemäni yhteisöllisyys, me- ja Jelmun -henki, joka yhdistää vapaaehtoistyöntekijöitä ja tarjoaa heille edellä mainittua sosiaalista pääomaa.

2.5. Kolmas sektori

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan yksityisen (ensimmäisen sektorin) ja julkisen (toisen) sektorin rinnalla toimivia kansalaisten muodostamia yhdistyksiä, kansanliikkeitä, osuuskuntia ja säätiöitä, jotka eivät tavoittele voittoa ja joissa jäsenyys perustuu vapaaehtoisuuteen (Raninen ym. 2008, 37). Jelmun toimii kolmannella sektorilla Jyväskylässä.

Kolmannella sektorilla toimii paljon erilaisia yhdistyksiä, järjestöjä, liittoja ja muita yhteenliittymiä. Suomessa oli vuonna 2007 noin 127 000 rekisteröityä yhdistystä. (Raninen ym. 2008, 41.)

Kolmannen sektorin toiminnan määrittely-yrityksissä voidaan puhua sosiaalisesta pääomasta ja sen merkityksestä taloudelliselle pääomalle. Toiminnan perusperiaate on yhteisöllisyyden vahvistaminen ja kansalaisten välinen yhteistoi-

minta. Jotta yhteisöllisyyteen saadaan jatkuvuutta, ihmisten täytyy samaistua toimintaan, mikä puolestaan edellyttää osallistumista. (Raninen ym. 2008, 43.)

Jyväskylän yhdistysprofiilissa on eräitä erityispiirteitä muihin pieniin kaupunkeihin verrattuna. Kulttuuri- ja koulukaupungin perinteiseen kuvaan sen sijaan sopii, että Jyväskylässä on suhteellisesti enemmän kulttuuri- ja taideyhdistyksiä sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöjä kuin muissa vastaavan kokoisissa kaupungeissa. (Siisiäinen 2002, 23.)

Vuonna 2001 yhdistysrekisterissä oli 1841 jyvaskyläläistä yhdistystä. Rekisterissä olevista yhdistyksistä 18 % oli kulttuuri- ja taidejärjestöjä. (Siisiäinen 2002, 23.) Valtaosa jyvaskyläläisistä yhdistyksistä on säännöllisesti vuorovaikutuksessa toisten yhdistysten kanssa. Jyvaskyläläisillä yhdistyksillä on monipuolisia intressejä ja tarpeita erilaisten kommunikaatiokanavien luomiseen ja ylläpitoon (mt., 131). Jyväskylä on kuitenkin kaupunkina melko pieni, joten yhdistysten yhteistyö on jopa välttämätöntä ja kaikkia osapuolia hyödyntävää. Jelmury:ssäkin on pyritty tekemään mahdollisimman paljon yhteistyötä muiden yhdistysten ja samalla alalla toimivien tahojen kanssa niin Jyväskylän sisällä, kuin valtakunnallisestikin.

3 AINEISTON HANKINTA JA TOTEUTUS

3.1 Menetelmät

Työ on haastatteluihin perustuva ja laadullisia menetelmiä käyttävä selvitys. Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja tutkimuksessa pyritään kuvaamaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on löytää tai paljastaa tosiasioita, ei todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 161.)

Tutkimuksessa aineistoa kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa, sekä suositetaan ihmistä tiedon keruun instrumenttina. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkija luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin tutkittavien kanssa, kuin mittausvälineillä hankittavaan tietoon (Hirsjärvi ym. 1997, 165). Tämä kuvastaa hyvin lähtökohtia, ja on paras keino saavuttaa päämääriä, joihin pyritään Jelmu ry:n vapaaehtoisia tutkiessa.

Tutkimusmenetelmien valinnassa tärkeintä on löytää menetelmät, joiden avulla saan vastaukset tarkimmin juuri niihin kysymyksiin, joihin työ perustuu. Näitä on vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatio ja sitouttaminen toimintaan, sekä ideat ja ehdotukset vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi Jelmussa ry:ssä.

Tutkimus Jelmu ry:n vapaaehtoistyöstä on tutkimusmetodiltaan kuvaileva. Kuvailevassa tutkimuksessa on tarkoituksena esittää tarkkoja kuvauksia henkilöistä, tapahtumista ja tilanteista, sekä dokumentoida ilmiöstä keskeisiä ja kiinnostavia piirteitä (Hirsjärvi ym. 1997, 136).

Tärkein ja sopivin menetelmä on teemahaastattelu. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto, jolloin haastattelun teema-alueet ovat tiedossa. Teemahaastattelu vastaa hyvin monia laadullisen tutkimuksen lähtökohtia (Hirsjärvi ym. 1997, 205). Teemahaastattelu on hyvä laadullinen metodi aineiston hankinnassa, sillä siinä tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille. Laadullisen tutkimuksen yhtenä tyypillisenä piirteenä on se, että tutkittava kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotoksen menetelmää käyttäen (mt., 165). Tämä on yksi keskeinen näkökulma omassa selvityksessäni.

Haastattelu koostui kahdeksasta kysymyksestä, joihin haastateltava sai tutustua hetken aikaa ennen itse haastattelua. Kysymyksistä suurin osa oli avoimia, jolloin vastaukseksi haettiin pidempää pohdintaa kuin kyllä tai ei. Tavoitteena oli juuri saada haastateltavien ääni ja näkökulmat esiin. Valintakriteerit olin miettinyt tarkasti etukäteen ja valitsin haastateltavat, joita oli viisi kappaletta, konsultoituani vapaaehtoisvastaavaa Jelmu ry:ssä. Haastateltavien halusin olevan erikäisiä, eri ajan toiminnassa mukana olleita, mahdollisimman erilaisista lähtö-

kohdista tulevia ja eri motiivit omaavia henkilöitä, mutta ehdottomasti vapaaehtoistyöntekijöitä.

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina ja nimettömänä. Ainoastaan vapaaehtoistyöntekijän ikä käy ilmi purkaessani haastatteluja. Haastattelut toteutettiin rauhallisessa, häiriöttömässä ympäristössä. Haastattelijana olin neutraali, enkä kommentoinut vastauksia millään lailla, lisäksi nauhoitin kaikki haastattelut myöhemmän käsittelyn helpottamiseksi. Selitin haastateltaville neutraaliuteni, jotta he eivät odottaneetkaan minulta kommentteja vastauksiinsa. Kaikki haastateltavat olivat minulle tuttuja, jonka katsoin edukseni, sillä ilmapiiri pysyi rentona ja rauhallisena haastattelujen ajan ja asiasta jotain tietävälle onkin helpompi avautua toiminnasta ja omasta suhtautumisestaan siihen.

Nauhoittamisen etuna on, että haastattelijä voi keskittyä kuuntelemaan haastateltavan vastauksia ilman, että tarvitsee kirjoittaa kohtia ylös. Lisäksi haastateltava voi rauhassa vastata pitkästikin mikäli siltä tuntuu. Tärkeäksi katsoin sen, että aikaa oli varattu reilusti ja olin kaksin haastateltavan kanssa.

Haastateltuani valitsemiani vapaaehtoisia ja litteroituani haastattelut sanatar-kasti, aloitin selvitykseni seuraavan vaiheen eli vastausten purun. Tavoitteenani on esitellä erilaisia Jelmun vapaaehtoisia, heidän motiivejaan ja suhtautumistaan vapaaehtoistyöhön, sekä samalla tuoda esiin vapaaehtoistyöntekijöiden moninaisuutta.

3.2 Teema-alueet ja haastattelukysymykset

Teemahaastattelujeni kysymykset olivat kaikille viidelle haastateltavalle samat. Ensimmäinen kysymys selventää hieman vapaaehtoistyöntekijän taustaa siltä kannalta kuinka kauan on ollut mukana ja kuinka tuttua toiminta on. (Liite 1: Haastattelukysymykset.)

Toisella kysymyksellä toimintaan mukaan lähtemisestä on tarkoitus selvittää seikkoja, jotka ovat vaikuttaneet vapaaehtoistyön tekemisen tarpeeseen tai ha-

luun olla mukana toiminnassa. Onko esimerkiksi elämäntilanteella tai ystävillä ollut osuutta asiaan ja mikä on ollut alun perin se asia, joka on kiinnittänyt vapaaehtoistyöntekijän huomion yhdistyksen toiminnassa.

Seuraavalla kysymyksellä vapaaehtoistyöntekijän aktiivisuudesta on tarkoitus selvittää vapaaehtoistyön tärkeyttä vapaaehtoistyöntekijän elämässä. Kuinka paljon aikaansa ja energiaansa käyttää toiminnassa mukana oloon.

Neljäs ja viides kysymys selvittävät mitä vapaaehtoistyöntekijä pitää hyvänä ja mitä huonona Jelmun ry:n toiminnassa vaihtelevan ajan mukana olleena. Nämä kysymykset selvittävät osaltaan vapaaehtoistyöntekijän motiiveja olla mukana toiminnassa, mitä kokee hyväksi, tärkeäksi itselleen ja mitä kokee huonona, parannusta vaativana.

Kuudes kysymys käsittelee vapaaehtoistyöntekijän saamaa hyötyä tai asioita joita hän itse kokee hyötyneensä Jelmun vapaaehtoistoiminnan kautta. Tämän kysymyksen tarkoituksena on valottaa sitä, mitä vapaaehtoistyöntekijä antaa sitä tekeväälle myös muuhun elämään, kuten esimerkiksi työelämään liittyen.

Seitsemännen kysymyksen tarkoituksena on selvittää vapaaehtoistyöntekijän aktiivisuutta järjestö- ja vapaaehtoistoiminnassa muutenkin kuin Jelmun kautta, onko vapaaehtoistoiminta muutoin vapaaehtoistyöntekijälle tärkeää, vai onko kyse vain Jelmun ry:n toiminnan ainutkertaisuudesta, siinä mukana olosta ja sen arvostamisesta.

Viimeinen kysymys on kysymyksistä avoin ja antaa haastateltavalle mahdollisuuden kertoa omia ajatuksiaan ja ideoitaan Jelmun toimintaan liittyen. Tämän kysymyksen tarkoituksena on saada ihan konkreettisia ideoita Jelmun ry:n käyttöön, sekä tarjota vapaaehtoistyöntekijälle mahdollisuus saada äänensä kuuluviin. Tämä kohta antaa kysymyksistä eniten mahdollisuuden haastateltavalle tuoda omia näkökulmiaan esiin ja arvioida toimintaa omien motiivien kautta ja omista lähtökohdistaan.

Kysymysten määrä oli tarkkaan mietitty, jotta haastattelu ei veny liian pitkäksi ja mielenkiinto pääse vähenemään. Aikaa oli kuitenkin varattu reilusti siitä syystä,

että jos haastateltavalla on paljon sanottavaa ja vastaukset ovat pitkiä, ei tule tarvetta rajoittaa tai sensuroida vastauksia millään lailla. Tämän vuoksi kysymykset olivat suurimmaksi osaksi malliltaan avoimia. Vastaukset saavat olla jopa kerronnallisia ja vastaajan näköisiä. Näistä vastauksista selviää kaikkein parhaiten vastaajan persoona, ajatusmaailma ja motiivit ja saattaa nousta tärkeitä ja yllättäviä ajatuksia, näkökulmia ja pohdintoja.

Kysymysten ja haastattelujen tarkoituksena on selvittää vapaaehtoistyössä mukana olevien motiiveja, sekä vapaaehtoistyöntekijöiden erilaisuutta. Teemat ovat vahvasti juuri motiiveihin ja vapaaehtoistyöntekijöiden osallistumiseen liittyviä ja tärkeänä asiana on koittaa selvittää mitä Jelmu ja sen toiminta vapaaehtoistyöntekijöille merkitsee, mikä sen toiminnassa on tärkeää. Yhtenä kysymyksenä nousee, miksi jotkut vapaaehtoistyöntekijät sitoutuvat toimintaan niin voimakkaasti ja saada viitteitä siihen, miksi jotkut eivät sitoudu tai koe toimintaa omakseen lainkaan.

3.3 Teemahaastattelut ja haastattelutilanteiden arviointi

Haastateltavia oli yhteensä viisi ja heidän valintaansa vaikutti etukäteen määrittelämäni kriteerit. Nämä kriteerit olivat että valitsemani haastateltavat vapaaehtoistyöntekijät ovat mahdollisimman eri ikäisiä, työskennelleet eri ajan vapaaehtoistyöntekijöinä Jelmu ry:ssä ja se , että he olisivat mahdollisimman eri lähtökohdista tulleet mukaan toimintaan ja heitä ohjaisivat eri motiivit. Viimeistä valintakriteeriä on vaikea arvioida etukäteen, tuntematta henkilöitä. Tämän vuoksi katsoin eduksi sen, että tunsin haastateltavat jo entuudestaan yhdessä työskentelyn kautta, jolloin saattoi päätellä eri ihmisten motiiveja ja lähtökohtia.

Valintaa tehdessäni konsultoin myös Jelmu ry:n vapaaehtoisvastaavana työskentelevää henkilöä, joka on vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa eniten tekemisissä. Olin jo aiemmin miettinyt eri vaihtoehtoja haastateltaviksi ja konsultoinnin kautta sain varmistuksen ajatuksilleni. Kaikki haastatteluun pyytämäni henkilöt olivat halukkaita osallistumaan.

Haastattelut suoritin haastateltavien kanssa kahden, rauhallisessa tilassa, jonne ei ollut muilla sillä hetkellä pääsyä. Halusin haastatteluun mahdollisimman luottamuksellisen ja rennon ilmapiirin, jolloin haastateltavan oli helpompi vastata kysymyksiin laajemmin ja syvällisemmin, antaen itsestään enemmän.

Haastateltavat saivat haastattelukysymykset luettavakseen ennen haastattelua ja saivat ottaa oman aikansa kysymysten sisäistämiseen. Useimmat haastateltavat vain vilkaisivat kysymykset läpi ja sanoivat luottavansa minuun haastattelijana.

Selvitin haastateltaville, etten voi kommentoida heidän vastauksiaan, enkä keskustella niistä, vaan toimin vain kuuntelijana. Lisäksi kerroin, että haastattelut nauhoitetaan ja tutkimuksessani kaikki haastateltavat ovat nimettömiä, eikä heidän henkilöllisyyttään paljasteta missään tilanteessa. Koin luottamuksen hyvin tärkeäksi haastatteluja tehdessäni. Esittelen haastateltavat termeillä henkilö 1, henkilö 2, henkilö 3, henkilö 4 ja henkilö 5.

4 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

4.1 Erilaiset vapaaehtoistyöntekijät

Haastattelujen tulosten perusteella tavoite valita viisi toisistaan paljonkin poikkeavaa vapaaehtoistyöntekijän mallia, onnistui hyvin. Vapaaehtoistyöntekijöiden vastaukset poikkesivat paljon toisistaan ja he tarttuivat ja painottivat vastauksissaan eri asioita. Myös vastaajien persoona ja vastaajien erilaisuus näkyi heidän antamistaan vastauksista. Vastausten kesto vaihteli paljon toisistaan, joten joistain haastateltavista on enemmän materiaalia kuin toisista, mutta materiaalia kertyi kuitenkin riittävästi, jotta kaikki vastauksia pystyi tarkastelemaan ja poimimaan sieltä etsittyjä asioita.

Henkilö 1 on 24-vuotias mies, joka on ollut Jelmun toiminnassa mukana neljä vuotta. Henkilö 2 on 20-vuotias nainen, joka on tehnyt Jelmu ry:ssä vapaaehtoistyötä puolitoista vuotta. Seuraava henkilö 3 on 23-vuotias nainen, joka tehnyt vapaaehtoistyötä Jelmussa viisi vuotta. Henkilö 4 on 30-vuotias nainen joka on toiminut vapaaehtoistyöntekijänä Jelmu ry:ssä 10 ja puoli vuotta. Viimeinen haastateltava, henkilö 5 on 31-vuotias mies, joka ollut mukana Jelmun ry:n vapaaehtoistoiminnassa seitsemän vuotta.

4.2 Toiminnassa aloituksen motiivit

Yksi tärkeimpiä kysymyksiä selvittämään vapaaehtoisten lähtökohtia ja motiiveja toiminnassa mukana oloon, on kysymys miksi ja mitä kautta haastateltava on aloittanut vapaaehtoistyön Jelmussa. Tämän kysymyksen on tarkoitus avata henkilön kiinnostuksen kohteita ja intressejä miksi on lähtenyt mukaan Jelmun vapaaehtoistoimintaan.

Henkilö 1 kertoi, että on tullut mukaan Jelmun vapaaehtoistoimintaan ystäviensä kautta viisi vuotta sitten. Nämä henkilöt olivat itse mukana toiminnassa ja heidän mielestään tämä henkilö 1 olisi sopiva ”tyyppi” toimintaan. Jelmu ry toteutti vuonna 2005 talkoovoimin peruskorjauksen Tanssisali Lutakko -rakennuksessa ja henkilö 1 osallistui tähän muutamana päivänä saadakseen käsityksen ilmapiiristä ja ihmisistä. Henkilö piti muita vapaaehtoisia miellyttävänä ja hänellä olikin jo valmiiksi ystäviä toiminnassa mukana.

Henkilö myös mainitsi elämäntilanteensa, joka vaikutti toiminnasta kiinnostumiseen. Hän etsi tiettyä sisältöä elämäänsä ja piti mahdollisena sitä, että Jelmu ry:n vapaaehtoistoiminta voisi sitä tarjota. Henkilö 1 mainitsi vaikuttavaksi tekijäksi myös musiikin harrastamisen. Henkilö luonnehti musiikin olevan iso osa hänen elämäänsä ja tällä on varmasti ollut vaikutusta miksi henkilö on hakeutunut elävän musiikin yhdistyksen toimintaan mukaan.

Henkilö 2:n kohdalla omat kokemukset toiminnasta olivat vahvasti vaikuttamassa päätökseen lähteä itse mukaan toimintaan. Henkilö tutustui Jelmu ry:n toi-

mintaan asiakkaana monien vuosien ajan ja tätä kautta tutustui myös vapaaehtoistyötä tekeviin ihmisiin. Nämä suostuttelivat henkilöä myös itse lähtemään mukaan ja haastateltava painottikin tässä vastauksessa kavereiden merkitystä. Henkilö myös mainitsi että aluksi toimintaan lähteminen ujostutti, sekä sen, että Jelmun toiminta elävän musiikin alalla kiinnosti häntä muutenkin jonkin verran.

Henkilö 3 kertoi myös oman asiakkuuden vaikuttaneen toiminnasta kiinnostumiseen. Henkilö muutti Jyväskylään lukioon ja alkoi käydä aktiivisesti Jelmun ry:n järjestämässä tapahtumissa parin vuoden ajan. Tämä herätti kiinnostuksen yhdistyksen vapaaehtoistoimintaan, mutta henkilö oli tuolloin alaikäinen eli vapaaehtoisena toimiminen ei ollut mahdollista. Myöhemmin täytettyään 18-vuotta henkilö 3 kuuli tuttavaltaan Jelmun ry:n toteuttamasta peruskorjauksesta, talkootyövoiman tarpeesta ja toiminnasta yleensä. Henkilö mainitsi myös olleensa tuolloin kesän työttömänä ja vapaa-ajan paljous vaikutti vapaaehtoistyöntekijäksi ryhtymiseen.

Henkilö 4 löysi Jelmun toiminnan itse, ilman tuttavien tai ystävien. Hän muutti kaupunkiin tuntematta etukäteen ketään ja kävi aktiivisesti Jelmun ry:n järjestämässä tapahtumissa vuoden verran ja soitti vapaaehtoisista vastaavalle henkilölle ja pyysi päästä toimintaan mukaan vapaaehtoistyöntekijäksi. Hän sanoi kiinnostukseensa vaikuttaneen vahvasti hyvällä ilmapiirillä Jelmun toiminnan asiakkaan näkökulmasta.

Henkilö 5 muutti Jyväskylään alkuvuonna 2002. Hän mainitsi olleensa aina kiinnostunut elävästä musiikista ja tästä johtuen tuntui luontevalta käydä aktiivisesti Jelmun elävän musiikin tapahtumissa Tanssisali Lutakossa. Hän kävi tapahtumissa yleisönä vuoden ajan ja kun tuttava oli hakeutumassa mukaan Jelmun vapaaehtoistyöhön, henkilö otti yhteyttä vapaaehtoisvastaavaan Jelmussa ja sopi tapaamisen. Henkilö kuvasi itseään ujoksi, eikä olisi luultavasti ilman tuttavansa ehdotusta uskaltanut hakeutua toimintaan mukaan.

Henkilö muisteli, että tuohon aikaan oli Jelmun vapaaehtoiseksi pääsyyn pitkä jono ja hän pääsi oma-aloitteisuutensa vuoksi jonon ohi haastatteluun. Kaikille vapaaehtoisille ensimmäisen askeleena Jelmun vapaaehtoistyöhön on haastattelu vapaaehtoisvastaavan kanssa. Tuossa tapaamisessa kerrotaan talon tavat

ja käytännöt. Henkilö aloitti vapaaehtoistyöntekijänä saman tien haastattelun jälkeen. Lopulta kävi niin, että henkilö 5 jäi tämän illan jälkeen toimintaan mukaan, omien sanojensa mukaan varmaankin ikuisiksi ajoiksi, ja tuttava, jonka kautta toimintaan lähti, ei tuon illan jälkeen käynyt kertaakaan.

4.3 Toiminnassa mukana olon motiivit

Yhtenä tärkeimmistä tutkimuskysymyksistä olen pitänyt vapaaehtoistyöntekijöiden motiivien selvittämistä viiden haastateltavan osalta. Tämän kautta on helppompaa myös yhdistyksen kannalta ottaa eri tavoin huomioon eri motiivien ohjaamina työskenteleviä ihmisiä. Motiivia ja myös aktiivisuutta selvittävät kysymykset olivat käyntiaktiivisuuteen liittyvä kysymys, kysymys, mitä haastateltava kokee Jelmun toiminnassa hyväksi, sekä kysymys koskien Jelmun kautta saatua hyötyä muussa elämässä.

Henkilö 1 kokee olevansa vapaaehtoistyöntekijänä aktiivisimmasta päästä. Hän sanoo olevansa vapaaehtoistoiminnassa mukana useita kertoja viikossa, kuu-kauden aikana saattaa olla pari iltaa, jolloin hän ei ole vapaaehtoistyöntekijänä. Tämän vuoksi voi olettaa, että Jelmu ry:n toiminta on henkilölle tärkeää ja mielekästä, johon haluaa käyttää paljon aikaa.

Kysyttäessä Jelmu ry:n hyviä puolia henkilö kertoi miettineensä tätä asiaa viime aikoina paljon. Lopputuloksena hän oli päätenyt yhdistyksessä toimiviin kanssaihmiisiin, lähinnä juuri vapaaehtoistyöntekijöihin. Hänen mielestään konkreettinen työ ja tekeminen on välillä turhauttavaa ja tähän tunteeseen saa apua muilta ympäröiviltä ihmisiltä. Henkilön mukaan ihminen hakee kuuluvuutta sosiaaliseen ympäristöön ja tämä vaikuttaa paljon hänen kohdallaan työn mielekkyyteen. Lisäksi hyväksi puoliksi henkilö 1 listaa vapaaehtoistoiminnan mukanaan tuomat lisäedut Jelmu ry:ssä, kuten uusien asioiden näkeminen ja kokeminen, esimerkkinä festivaalien ja rock-konserttien toinen puoli, jota asiakkaana ei koskaan näe. Hän kokee Jelmun toiminnan mielekkäänä ja mielenkiintoisena myös oman ammatillisen koulutuksen vuoksi.

Henkilö 1 kokee hyötynensä elämässään Jelmu ry:n vapaaehtoistoiminnasta paljon ja monella tapaa. Päälimmäisenä esiin nousee toiminnan kautta saatu uusi ammatti, turvallisuuspuolen ala, jota henkilö ei näkisi osana elämäänsä ilman Jelmu ry:tä. Tämän kautta henkilö on saanut paljon työmahdollisuuksia ja kontakteja ympäri Suomea. Henkilö kokee tärkeäksi myös tulevaisuudessa mahdollisuuden työskennellä ja työllistyä tapahtumatuotannon alalla.

Henkilö 2 koki henkilö 1:n tapaan olevansa aktiivisimpia Jelmun vapaaehtoistyöntekijöitä ja työskentelee melkein joka tapahtumassa, eli useita kertoja viikossa. Hänen vapaaehtoistyönsä alkoi kolmen kuukauden työharjoittelusta, jonka jälkeen hän jäi vapaaehtoistyöntekijäksi Jelmun toimintaan mukaan.

Hyvinä asioina henkilö 2 kokee musiikkiympäristön näkemisen, kaverit ja musiikin yleisesti. Lisäksi yhtenä hyvänä puolena on nuorten asiakkaiden kanssa työskentely.

Jelmun toiminnan tuomaa hyötyä henkilö kokee saaneensa paljon eri osa-alueilta. Esimerkiksi kesätyön muodossa erilaisilla festivaaleilla ympäri Suomea, uudet ystävät ja musiikin harrastajana henkilö 2 kokee mielekkäänä monissa musiikkitapahtumissa työskentelyn ja niiden seuraamisen. Lisäksi henkilö kokee itselleen hyödylliseksi harjoittelupaikan saamisen Jelmu ry:stä opiskelujen jälkeen.

Henkilö 3 osallistuu Jelmu ry:n vapaaehtoistoimintaan yleensä noin kerran viikossa töistään riippuen ja jos ei ole määrättyä tekemistä tai työvuoroa niin henkilö on vaikka joka ilta. Eli kiinnostusta olisi aktiivisempaankin käymiseen, muun elämän kuten työn kuitenkin rajoittaessa aktiivisuutta.

Hyviä asioita Jelmu ry:ssä henkilön 3 mielestä on ensinnäkin omaehtoisuus ja vaikuttamaan pääseminen näin halutessaan. Hän kokee, että mikäli vapaaehtoistyöntekijä haluaa päästä tekemään tiettyjä asioita tai vaikuttaa asioihin, on se mahdollista. Työn sisäistää ja siihen pääsee nopeasti mukaan henkilön mielestä ja Jelmun vapaaehtoistoiminnassa näkee oman työnsä tuloksen. Tärkeimmäksi asiaksi henkilö kuitenkin nostaisi elävän musiikin toiminnan tukemisen, koska tämä on syy, miksi alun perin on toimintaan tullut mukaan.

Hyödyiksi henkilö 3 nostaa työelämän saavutuksia. Jelmun ry:n toiminnan kautta henkilö on päässyt anniskeluravintolaan työhön ja saanut kokemusta anniskelutoiminnasta, sekä järjestyksenvalvontatoiminnasta. Lisäksi henkilö kokee hyötynä kesätyöt eri festivaalien merkeissä. Suurimpana antina henkilö kokee ihmisenä kasvamisen ja uskalluksen toimia erilaisten ihmisten kanssa, sekä avoimuuden kaikenlaisia ihmisiä kohtaan.

Henkilö 4 kokee joutuneensa vähentämään vapaaehtoistoimintaan osallistumistaan töidensä vuoksi eri kaupungissa ja osallistuu nykyisin Jelmun vapaaehtoistoimintaan noin kaksi kertaa kuukaudessa, joka toinen viikonloppu.

Parhaana asiana toiminnassa henkilö kokee sen, että saa tehdä töitä, sillä työn tekeminen on hänestä mukavaa. Myös työn monipuolisuus, yhteisöllisyys ja Jelmu -henki ovat henkilöstä hyviä asioita. Henkilö 4 määrittelee työn Jelmussa siten, että jokainen tekee työt omalla tavallaan ja asiat toimivat siten hyvin. Hän ei koe työn teosta painetta, mitä muualla voisi olla, kuten tiukat standardit, vaativa esimies. Työ Jelmu ry:ssä on henkilön mielestä hänen oman näköistään.

Hyödyiksi vapaaehtoistyöstä henkilö 4 kokee asiakaspalvelutaidot, joita onkin hyödyntänyt työelämässä. Lisäksi hän listaa suhteet ja kontaktit, joita on saanut toiminnan kautta ja joista on hyötyä esimerkiksi omia tapahtumia järjestäessä. Henkilö kokee luoneensa oman verkoston Jelmun kautta. Muita hyötyjä on hänelle ruuanlaitto ja kiinnostus siihen liittyviin asioihin. Henkilö kokee kaiken hyödyn tukevan hänen omaa ammattitaitoaan.

Henkilön 5 mukaan aktiivisuuden laskeminen kerroissa on vaikeaa. Hän tekee useita kertoja viikossa asioita liittyen Jelmu ry:n toimintaan ja vapaaehtoistoimintaan, mutta ne eivät ole välttämättä tapahtumailtoja, mikä on useimmille vapaaehtoisille sitä tavallista vapaaehtoistyötä Jelmu ry:ssä. Henkilö on tehnyt viimeisen kolmen vuoden aikana vähemmän juuri näitä normaaleja toimia. Aiemmin hän oli mukana vähintään kerran viikossa. Henkilö kuvaa aktiivisuuttaan niin, että osallistuu välillä enemmän, välillä vähemmän, mutta ei koskaan pidä pitkiä, kuukausien taukoja.

Henkilö 5 kokee henkilökohtaisella tasolla monia hyviä asioita vapaaehtoistoiminnassa. Haaveena ollut aina omat festivaalit, joita nykyään saa järjestää itse joka vuosi Jelmury:n kautta. Myös musiikki ja elävän musiikin tapahtumat ovat henkilölle tärkeitä ja arvokkaita asioita. Henkilö kokee musiikin omaksi intohimokseen ja tätä kautta koko Jelmun toiminnan hyväksi ja tärkeäksi.

Henkilö katsoo saamukseen hyödyiksi työelämässä saavuttamansa paikan musiikin alalta, jonka hän katsoo suurilta osin Jelmury:ssä työskentelyn ansioksi. Lisäksi henkilökohtaisella tasolla hän on löytänyt Jelmun vapaaehtoistoiminnan kautta elämäkumppanin.

4.4 Yhteisön merkitys

Haastatteluissa pyrin selvittämään myös yhteisöllisyyden merkitystä yleisemminkin vapaaehtoistyöntekijöille. Tähän viittaava kysymys koski vapaaehtoistyön tekemistä muulla kuin Jelmury:ssä ja kokeeko vapaaehtoistyön yleisesti tärkeäksi.

Henkilö 1 sanoo suhtautumisensa vapaaehtoistyöhön olevan kaksijakoinen. Hän kokee ja samalla ei koe sitä tärkeäksi. Hän mukaansa vapaaehtoistyössä on pohjimmiltaan hyvä ajatus ja esimerkiksi Jelmury:ssä se toimii hyvin ja on hyvin palkitsevaa parhaimmillaan. Toisaalta hänen mielestään vapaaehtoistyötä käytetään Suomessa myös väärin eri tahojen yrittäessä vähentää kuluja sieltä mistä ei pitäisi, käyttämällä vapaaehtoistyöntekijöitä ilmaisena työvoimana. Tämä on henkilön mielestä se huonoin malli ja parhaassa tapauksessa vapaaehtoistyöntekijä saa työstään jotain, mitä ei muualta saa. Henkilö 1 ei itse tee muuta vapaaehtoistyötä Jelmun toiminnan lisäksi.

Henkilö 2 kokee vapaaehtoistyön erityisen tärkeäksi erityisesti yksinäisille ja syrjäytymisuhan alla oleville, jotka vapaaehtoistyön kautta joutuvat ”väkisin” sosiaaliseen kanssakäymiseen ja yhteisöön. Lisäksi hän kokee vapaaehtoistyön tärkeäksi nuorille ja lapsille, sillä vapaaehtoisjärjestöjen kautta he saavat aktiivi-

teetteja ja paikkoja joissa viettää aikaa. Henkilö 2 ei tee Jelmu ry:n lisäksi muissa yhdistyksissä vapaaehtoistyötä.

Henkilö 3 kokee vapaaehtoistyön tärkeäksi, sillä sitä ei voi tarjota kaupallisin perustein. Vapaaehtoistoiminnan tulisi hänen mielestään olla yhtä hyvin ja perusteellisesti järjestettyä kuin kaupallinen toiminta. Henkilön mielestä vapaaehtoistoiminta on humanimpaa ja ihmistä lähempänä. Henkilö katsoo, että esimerkiksi Jelmu ry:n toiminta ei olisi niin suosittua ja kiinnostusta herättävää, mikäli se olisi kaupallista toimintaa. Henkilö 3 ei tee muuta vapaaehtoistyötä tällä hetkellä.

Henkilö 4 kokee vapaaehtoistyön olevan tärkeää, sillä sen avulla ihmiset pysyvät pois ”pahoilta teiltä” ja hän kokee, että johonkin ryhmään kuuluminen on erittäin tärkeää. Vapaaehtoistyössä näkee hänen mukaansa työnsä tuloksen ja sillä on jopa terapeutin vaikutus. Oli kyse mistä vapaaehtoistyöstä tahansa, esimerkiksi muiden auttamisesta, jossa kohtaa muita ihmisiä ja kohtaa ongelmatilanteita, on siitä ihmiselle aina hyötyä mielen kannaltakin erilaisia tilanteita ja ongelmia ratkomalla. Henkilö 4 on mukana muussakin vapaaehtoistyössä, esimerkiksi järjestää tapahtumia järjestön hyväksi, mutta kokee Jelmun toiminnan olevan hänelle niin mieluisa harrastus, että suurin osa intohimosta menee Jelmun vapaaehtoistoimintaan.

Henkilö 5 kokee vapaaehtoistyön myös tärkeäksi, koska ilman sitä ei olisi Jelmu ry:tä eikä montaakaan elävän musiikin festivaalia. Hänen mielestään rock-musiikki ei ole bisneksenä niin isoa, että sen tekeminen olisi mahdollista samassa mittakaavassa ilman vapaaehtoistoimintaa. Henkilö ei tee Jelmun toiminnan lisäksi muuta vapaaehtoistyötä.

Haastatteluissa henkilöt 2 ja 4 nostivat vapaaehtoistyötä koskevassa kysymyksessä esiin ryhmään kuulumisen ja yhteisöllisyyden. Lisäksi tämä nousi esiin melkein jokaisen kohdalla kysyttäessä mitä vapaaehtoistyöntekijä kokee Jelmun ry:n hyväksi puoliksi. Lisäksi henkilöt 1 ja 3 mainitsivat Jelmun toimintaan mukaan tulemiseen vaikuttaneen tuolloin ollut elämäntilanne, sisällön hakeminen tai työttömyys.

Elämäntilanteen muuttuminen muuttaa usein yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden suhdetta. Vuorovaikutuksen merkitys korostuu esimerkiksi sairastumisen, vammautumisen, ikääntymisen/eläköitymisen, läheisen menetyksen, työttömyyden tai ylivelkaantumisen takia. Suuret muutokset tai vaikeasti käsiteltävät elämäntilanteiden muutokset lisäävät vertaistuen tarvetta ja halua kuulua yhteisöön. (Raninen ym. 2008, 98.) Tämä saattaa vaikuttaa päätökseen hakeutua vapaaehtoistyöhön esimerkiksi Jelmu ry:hyn.

Vapaa-ajan käyttäminen johonkin hyödylliseen ja mielekkääseen vapaaehtoistoimintaan voi tuoda esimerkiksi työttömäksi jääneelle takaisin työrytmiä muistuttavan säännöllisen päiväohjelman. Jos elämäntilanne muuttuu eli esimerkiksi työttömyys loppuu, usein myös toiminta yhdistyksessä lakkaa. (Raninen ym. 2008, 99.) Tämä on toki yksilöllistä ja kiinni yksilön elämännhallinnasta ja motivaatiosta järjestää edelleen aikaa ja antaa panostaan mahdollisuuksien mukaan myös vapaaehtoistyöhön. Haastateltavani olivat kaikki aktiivisia ja halusivat antaa aikaansa ja panostaan Jelmun vapaaehtoistoimintaan. Myös toimintaan mukaan tullessa vallinnut elämäntilanne, on kaikilla muuttunut ja silti toiminnassa mukanaolo on jatkunut. Tämä saattaa olla hyvinkin poikkeuksellista vapaaehtoistyön kentällä, mutta Jelmu ry:ssä kokemuksieni mukaan yleistä.

Kansalaisten omaehtoisella, vapaaehtoisella ja palkattomalla toiminnalla on tärkeä merkitys vastavoimana työelämän koveneville arvoille. Omien liikunta- tai kulttuuriharrastusten tai sosiaalisen vapaaehtoistoiminnan parissa työelämän uuvuttamat ihmiset saavat ns. vaihtaa roolia, nauttia erilaisin perustein syntyvästä arvostuksesta kuin työyhteisössä; liikuttaa itsessään sellaisia tunne-elämänalueita, jotka työssä täytyy piilottaa tai tukahduttaa. (Raninen ym. 2008, 113.) Monet haastateltavani nostivatkin esiin Jelmu ry:n kautta saadut ystävyyssuhteet, työn omaehtoisuuden ja mielekkyyden. Henkilö 3 vertasikin melko radikaalisti vapaaehtoistoimintaa ja ”kaupallista” toimintaa, viitaten työelämään ja palkalliseen toimintaan.

Toiminnassa voi kartuttaa taitoja, joille on käyttöä työelämässä. Järjestöjen työntekijöistä monet ovat aloittaneet vapaaehtoisina, ja kun järjestössä avautuu työpaikka, ”omat” vapaaehtoiset ovat valinnassa vahvoilla (Raninen ym. 2008,

113). Myös vapaaehtoistyössä opituista taidoista ja tiedosta on apua monille esimerkiksi saman alan palkkatöihin haluaville.

Kaikki Jelmu ry:ssä palkallisena toimineet ja toimivat henkilöt ovat olleet aluksi vapaaehtoistyöntekijöitä, joten yhdistykseenkin on mahdollista kiinnittää itsensä vapaaehtoistyön kautta. Yhdistyksen taloudellinen tilanne ja mentaliteetti, sekä palkallisten työpaikkojen vähyys toki vaikuttaa siihen, että avoimia palkallisia työpaikkoja on Jelmu ry:ssä hyvin harvoin.

Työelämässä tarvittavien taitojen kartutus sen sijaan on enemmänkin sääntö, kuin poikkeus. Suuri osa haastateltavista vastasikin hyödyistä kysyttäessä työelämään liittyviä hyötyjä ja saavutuksia. Kaikki saivat joko työelämässä tarvittavaa ammattitaito, ammatin tai työpaikkoja Jelmu ry:n vapaaehtoistoiminnan kautta, tai sen ansiosta.

4.4 Kehitysalueet ja –ideat

Konkreettisia kehitys- ja parannusajatuksia Jelmu ry:lle pyrittiin selvittämään haastattelun kahdella kysymyksellä, jotka oli otsikoitu parannettavaa tai parantamisen varaa, sekä kehitysideoita ja vapaa sana. Kysymys on muotoiltu avoimeksi, jotta haastateltavan vapaaehtoisen ääni ja mielipiteet toiminnasta ja sen parannuksista tulisivat mahdollisimman hyvin kuulluiksi.

Henkilön 1 mielestä Jelmu ry:n toiminnassa on paljon parantamisen varaa, mutta hän kokee sen hyvänä ja motivoivana asiana. Jos kaikki olisi täydellistä, toiminta jäisi kiertävään tilaan ja ei kulkisi eteenpäin. Viime aikoina henkilö on kokenut eniten parantamisen varaa olevan vapaaehtoistyöntekijöiden vastuuttamisessa ja työn antaminen enemmän heille kokonaisuudessaan. Esimerkiksi heille, jotka ovat halukkaita tekemään enemmän ja ottamaan vastuuta, tarjottaisiin enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa ja ottaa kantaa vahvemmin. Myös tiedonkulku kaikkien kesken on henkilön 1 mielestä parannusta vaativa asia. Asiasta tulisi voida puhua avoimemmin ja yleisesti avoimempi ilmapiiri olisi suotavaa. Myös omassa tekemisessä on hänen mielestään aina parantamisen varaa.

Jelmu -hengestä tulisi pitää vahvemmin kiinni ja henkilön mielestä ihmisten motivointi toiminnassa mukana oloon ja jatkamiseen on erityisen tärkeää. Hän kokee, että hänen kanssaan samoihin aikoihin tulleet ovat viimeisimpiä aktiivisia vapaaehtoistyöntekijöitä ja sen jälkeen tulleista monet kokeilevat hetken ja jäävät toiminnasta pois. Syy tähän poisjäämiseen on henkilön mielestä ensiarvoisen tärkeää löytää.

Kehitysideana henkilö 1 esitti koulumaailmasta lainaamansa idean. Idean pohjana on yläasteella toteutetut olympialaiset, jotka oppilaat saivat järjestää aivan täysin itsenäisesti, ilman opettajien puuttumista järjestämiseen tai itse tapahtumaan millään lailla. Henkilö toivoisi Jelmu ry:hyn kokeiluun ajatusta, että halukkailla vapaaehtoisilla olisi mahdollisuus järjestää elävän musiikin tapahtuma täysin itsenäisesti. Vapaaehtoisesti löytyisi hänen mukaansa vaativat pätevyudet täyttäviä ihmisiä ja tapahtuma toteutettaisiin täysin ilman palkallista henkilökuntaa. Tällainen kokeilu olisi henkilön mielestä hyvä tapa mitata vapaaehtoisten saamaa oppia, tietoja ja taitoja Jelmun toiminnasta.

Henkilön 2 kokemuksen mukaan Jelmu ry on tiivis perhettä vastaava yhteisö, joka tuo mukanaan hyvät ja huonot puolet. Ihmiset yhteisön sisällä puuttuvat toistensa asioihin liikaa ja tämä on henkilön mukaan luonnollista mutta ärsyttävää. Henkilön mukaan Jelmu toimii organisaationa hyvin, mutta hän haluaisi parantaa palkallisten työntekijöiden asemaa. Hän kokee että näillä työntekijöillä on paljon työtä ja vastuuta.

Henkilö kokee, että välillä Jelmun sisällä huumorintaso on asiatonta ja hän on kokenut selkänsä takana puhumista, mistä ei pidä. Hän toivoo, että ihmiset tutustuisivat ensin toisiinsa paremmin, jolloin tahatonta ilkeilyä voitaisiin välttää. Henkilö kokenut itse joutuneensa puolustuskeinona olemaan muuta kuin oma itsensä yhteisössä. Itse vapaaehtoistoiminta on henkilön mielestä toimivaa ja luontaisedut ovat hyvät. Tiivistettynä henkilö toivoisi palkallisille työntekijöille parempaa asemaa ja sitä, että kaikki olisivat kohteliaampia toisilleen.

Henkilö 3 pitää kehitysalueena vastuun jakamista enemmän ihmisten kesken ja vastuun kautta sitouttamista toimintaan. Lisäksi hän toivoo, ettei Jelmu -henkeä

ymmärretä väärin ”sisäänpäinlämpiävyytenä”, vaan se olisi houkuttelevampi ulospäin. Lisäksi avointa ilmapiiriä henkilö haluaisi kehittää. Palautteena henkilö haluaisi sanoa, että vapaaehtoistyöntekijöiden monipuolinen vastuuttaminen ja monien asioiden opettaminen heille on ollut hyvä asia ja jatkossa hän toivoo, että tätä sovelletaan edelleen. Lisäksi kehitysideana henkilö ehdottaa nuorten huomioon ottamista ja mukaan ottamista aiempaa enemmän, esimerkiksi nuorisokahvilatoiminnan kautta.

Henkilö 4 sanoi parannusehdotukseksi organisoinnin kehittämisen vapaaehtoistyöntekijöiden määrän ollessa suuri, toisaalta tämä oli hänelle sivuseikka, kun muuta parannettavaa ei tullut mieleen. Yhtenä huonona puolena henkilö koki vapaaehtoistyöntekijämäärän vaihtelevuuden tapahtumien välillä ja tämä vaatisi hänen mielestään ratkaisujen miettimistä.

Kehitysideoita kysyttäessä henkilö oli sitä mieltä, että toiminta kehittyy luonnostaan ainakin johonkin suuntaan. Tämän mennessä on hänen mielestään kehitytty hyvin paljon. Hänen mielestään ohjaukseen tulisi panostaa ja vastuuta jakaa enemmän. Henkilön mielestä ryhmähenki Jelmuryhmän sisällä on pysynyt hyvänä vaikka vapaaehtoistyöntekijöitä on paljon. Ratkaisevaa toiminnan jatkuvuudessa ja toimivuudessa on henkilön mielestä avainhenkilöiden jaksaminen ja siitä huolehtiminen, sillä ratkaisevassa asemassa olevien henkilöiden ”notkahdukset” vaikuttavat ja heijastuvat koko yhteisöön.

Henkilö 5 ei keksinyt negatiivista palautetta Jelmuryhmästä vaan löysi kehitysalueita omasta henkilökohtaisesta panoksestaan. Hänen mielestään Jelmun vapaaehtoistoiminnan sovittaminen muuhun elämään on haasteellista aikataulullisesti ja jaksamisen kannalta. Työelämä ja Jelmun toiminta ovat hänelle sekä haasteellisia yhdistää, että hyvät vastaparit. Jelmun toimintaan osallistuminen rentouttaa työelämässä saatuja paineita ja stressiä.

Henkilökohtaisesti hän kokee negatiivisen asiana sen, että vaikka Jelmun arvoista yhtenä on suvaitsevaisuus, niin silti tuntuu, että tietyn tyyppisiä, esimerkiksi tietyn tyylin edustajia ei kohdella tasavertaisesti ja itse kokee kuuluvansa vähemmistöön. Hänestä ei ole hyvä asia, että Jelmun vapaaehtoistyöntekijät edustavat jotain samaa tyyliä, esimerkiksi ulkopuolisen silmin, vaan kaik-

kien pitäisi olla tervetulleita omana itsenään. Henkilö toivoisikin mukaan enemmän erilaisia ihmisiä.

Tavoitteena oli haastattelujen avulla kerätä konkreettisia ajatuksia, ehdotuksia ja ideoita vapaaehtoistyöntekijöiltä, jotta Jelmu ry:llä olisi mahdollisuus näitä punnita ja jopa toteuttaa omaa toimintaa kehittäessään. Haastattelujen myötä nousikin esiin paljon asioita, joita olisi mahdollista kokeilla ja ottaa keskusteluun yleisestikin.

4.6 Palautteen tarkastelu

Kehitysideoista päällimmäisenä, useimmalla haastateltavalla nousi vastuun jakaminen ja vapaaehtoisten vastuuttaminen aiempaa enemmän. Melkein jokainen haastateltava toivoi tätä ja tämä onkin yksi hyvä kehityssuunta Jelmun toiminnassa. Lisäksi yhteisöllisyys koettiin enimmäkseen hyvänä, mutta myös osin negatiivisena asiana, joten tästä voisi olla hyvä puhua yhdessä tai muuten miettiä keinoja saada vapaaehtoistyöntekijöiden ja palkallisten ajatuksia Jelmun yhteisöstä ja kuinka sitä voitaisiin kehittää tiiviimmäksi, mutta samalla avoimemmaksi.

Avoimuus on myös yksi haastatteluista noussut kehitysalue. Esimerkiksi yleiset keskustelutilaisuudet voisivat olla hyvä mielipiteiden ja ajatusten jakoon tarkoitettu keino. Jelmu ry:n tulevaisuuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää sitouttaa vapaaehtoistyöntekijät toimintaan ja tähän tulisi aina etsiä ja kehittää keinoja. Haastattelujen pohjilta voi sanoa, että vapaaehtoistyöntekijät ovat sitoutuneita toimintaan itse, mutta samalla huolissaan niistä, jotka eivät ole. Haastatteluista käy hyvin ilmi vapaaehtoistyöntekijöiden erilaisuus, joten on tärkeää Jelmu ry:ssä ottaa huomioon vapaaehtoistyöntekijöiden eroavaisuudet, sekä kunnioittaa niitä ja kuunnella eri mielipiteitä avoimesti.

4.7 Pohdinta

Haastattelut onnistuivat vastaamaan asettamiini kysymyksiin hyvin. Eri vapaaehtoistyöntekijöiden vastauksista heijastuvat eri motiivit, joiden pohjalta yhteisössä työskennellään. Haastateltavien kesken oli sekä yhdistäviä, että erottavia tekijöitä ja silti kaikki toimivat saumattomassa yhteistyössä keskenään, jopa viikoittain. Toki yhteisö, jossa on paljon jäseniä ja kaikki toisistaan erilaisia niin konflikteja ja erimielisyyksiä syntyy, mutta on hyvä, että tämä tiedostetaan ja toimintaa pyritään kehittämään jatkuvasti toimivaksi kokonaisuudeksi, jossa on jatkuvuutta.

Itse olen toiminut Jelmu ry:n vapaaehtoistyöntekijänä neljä ja puoli vuotta ja olen samaa mieltä monista asioista haastateltavien kanssa samalla, kun olen tietyistä asioista eri mieltä. Jelmu ry:ssä on tällä hetkellä noin 100 vapaaehtoista ja kaikkien mielipiteen kysyminen ja haastattelu vaatisi suuria resursseja. Katson valinneeni haastateltavani hyvin, jotta vapaaehtoistyöntekijöiden erilaisuus näkyy ja ajatuksia herää eri osa-alueista ja selvitykseni on kuitenkin kattava ja hyödyllinen yhdistykselle. Katson sen olevan työni perimmäinen tarkoitus.

5 VAPAAEHTOISTYÖ JELMU RY:SSÄ TULEVAISUUDESSA

Vapaaehtoistyö on merkittävässä roolissa, kun keskustellaan hyvinvointiyhteiskunnan palvelujärjestelmien tulevaisuudesta (Mykkänen-Hänninen 2007, 5).

Jelmu ry:n vapaaehtoistyö, sen toimivuus ja sen ympärille muodostunut yhteisö on monessa paikassa kadepdittu asia. Jelmu ry:n toiminta on omalla kentällään ainutlaatuista Suomessa ja sen 20-vuotinen historia kertoo, että se on vakiinnuttanut asemansa Jyväskylän vapaaehtoistyön kentällä. Ja tarkemmin vielä kulttuurialan sisällä.

Tulevaisuudesta ei voi koskaan tietää ja on tärkeää katsoa eteenpäin ja antaa toiminnan kehittyä, niin omalla painollaan, kuin tilanteiden vaatimilla tavoilla.

Jelmuun toimintaa ei olisi ilman vapaaehtoistyöntekijöitä, joten heidän arvostamisensa, vaalimisensa, vakiinnuttamisensa ja sitouttamisensa on ensiarvoisen tärkeää. Tietenkään ei voida olettaa, että samat vapaaehtoistyöntekijät osallistuvat Jelmu ry:n toimintaan 18-vuotiasta eläkeikään, joten jo olemassa olevien vapaaehtoisten huomioimisen lisäksi tulisi uusien vapaaehtoisten rekrytointiin ja kiinnostuksen herättämiseen paneuduttava ja mietittävä uusia keinoja ja kanavia tähän.

Lähes kaikilla järjestöillä on sama yhteinen huolenaihe; jäsenkunta ja etenkin aktiiviset jäsenet ikääntyvät. Jäsenten osallistumisen intensiteetti heikkenee (Raninen ym. 2008, 46). Tässä onkin tärkeää sitouttaminen, mutta myös uusien jäsenten hankkiminen ja jatkuvuuden varmistaminen tällä tavoin.

Yksi asia, joka nousee haastateltavien vastauksista selkeästi esiin, on ystävien, kavereiden ja tuttavien vaikutus toimintaan mukaan lähtemisessä. Yhtenä hyödynnettävänä väylänä uusien vapaaehtoisten rekrytoinnissa olisikin jo toiminnassa mukana olevien vapaaehtoistyöntekijöiden lähipiiri. Tähän mennessä Jelmu ry:llä ei ole ollut vaikeuksia hankkia uusia vapaaehtoistyöntekijöitä ja joka vuosi opastetaan uusia kiinnostuneita talon toimintaan mukaan. Tätä ei voi kuitenkaan pitää itsestäänselvyytenä, vaan miettiä keinoja kehittää ja tehostaa asiaa, mikäli tarve uusille vapaaehtoisille tulee.

Yksi tärkeä asia uusien vapaaehtoisten ja vanhojen vapaaehtoisten kanssa on kahtiajaon syntymisen estäminen. Jelmuun perheeseen kuuluvat kaikki, uudet ja vanhat.

Järjestöjen toiminta muuttuu ja kehittyy samalla tavoin kuin työelämäkin. Tämä on välttämätöntä, sillä toimintamuotoja täytyy kehittää ja yhteiskunnan muutoksissa täytyy pysytellä ajan tasalla. Tämä tarjoaa myös jäsenistölle mahdollisuuksia kehittää jatkuvasti itseään ja toimintaa sitä kautta. Pitkäjänteinen osallistuminen tuottaa automaattisesti ja väistämättä oppimista, parantaa vuorovaikutustaitoja, kasvattaa tietoisuutta ja laajentaa näkökulmia. (Raninen ym. 2008, 96.)

LÄHTEET

Hakkarainen, Pirkko. Vapaaehtoistoiminta Suomessa. Kansalaisareena.
<http://www.kansalaisareena.fi/index.php?sivu=tovapaaehttoim> (20.7.2010).

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita.
Helsinki: Kirjayhtymä.

Jelmu ry:n toimintakertomus 2007 (20.7.2010).

Mykkänen-Hänninen, Riitta 2007. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla. Helsinki: Yli-
opistopaino.

Raninen, Anna & Raninen, Tarja & Toni, Ilpo & Tornaeus, Göran 2008. Mathil-
dan muodonmuutos: kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan uudet kasvot. Helsinki:
WSOY.

Siisiäinen, Martti 2002. Yhdistykset kolmannen sektorin toimijoina : tutkimus
jyväskyläläisistä yhdistyksistä. Helsinki: Hakapaino.

Yeung, Anne Birgitta 2003. Esitelmä Kansalaisareena ry:n
10.vuotisjuhlaseminaarissa 15.5.2003. Kansalaisareena.
www.kansalaisareena.fi/puhe.pdf (20.7.2010).

LIITE

Liite 1: Haastattelukysymykset

- 1) Kuinka kauan olet ollut Jelmu ry:n vapaaehtoistoiminnassa mukana?
- 2) Mitä kautta ja miksi olet alun perin tullut mukaan Jelmu ry:n vapaaehtois-toimintaan?
- 3) Kuinka aktiivisesti teet vapaaehtoistyötä Jelmu ry:ssä, esimerkiksi kertaa per kuukausi tai kertaa per vuosi?
- 4) Mikä on mielestäsi hyvää Jelmu ry:n vapaaehtoistoiminnassa?
- 5) Mikä on mielestäsi Jelmu ry:n vapaaehtoistoiminnassa huonoa tai missä olisi parantamisen varaa?
- 6) Onko vapaaehtoistyöstä Jelmu ry:ssä ollut sinulle mielestäsi hyötyä muussa elämässä?
- 7) Koetko vapaaehtoistyön yleisesti tärkeäksi ja teetkö vapaaehtoistyötä muualla Jelmu ry:n lisäksi?
- 8) Vapaa sana ja kehitysideoita?